

LÁZÁRY RENÉ SÁNDOR

Valahol Mezopotámiában

Jóraivalók, jámborok, igazhívő emberek,
 Szorgos, szelíd, megbízható honpolgárok
 Vagyunk mi itt, a hajdani Niképhorionban,
 Az Eufrátesz mentén, a mostani Kallinikoszban –
 Kiváló gazdák, mesterek, kereskedők, nyitottak
 Minden újra, másra, sok ős hagyományra, bárkinek
 Kitárjuk súlyos ajtónk, büszke, nyílt szívünk
 Békésen befogadja a bús idegent is, az űzött
 Vándort, kéregetőt, mert vendégszerető népek,
 Istenfélők vagyunk mi itt, Mezopotámiában,
 Erkölcösök, régről hithű keresztények –
 Megtartjuk mind, betartjuk mind a törvényt,
 S most könnyű, mert dicső provinciánkban
 Már nincsenek pogányok,
 Nincs több rendbontás, zűrzavar,
 S pogányok sincsenek már.

Nincs semmi baj, nyugodt az életünk, nálunk
 Nincs semmi baj, se belviszály, se villongás,
 Nincs semmi baj, mi béketűrőek vagyunk,
 Türelmünk híres messzi tájakon, nálunk
 Nincs semmi baj, csak néha halljuk, suttojják,
 Hogy máshol újfent, így meg úgy, sajnálatos,
 Sok fejlemény adódik – egyre aggasztóbb
 Világunkban düh, gyűlölet, harag tarol
 Le mindent, tombol, gyilkol, gyújtogat, itt-ott
 Porig ég egy-egy vén zsinagóga, s néha zsidókat
 Vernek, fosztogatnak – legtöbbször ismeretlenek.

Idén Rómában, s Ostiában is tán, fölfoghatatlan,
 Minősíthetetlen események történtek, micsoda
 Szégyentelenség – persze, a császár megint,
 Mint mindig, a helybeli jótét keresztényeket
 Kötelezte a zsidóknak mindent kártéríteni –
 Törvény nevében, jog szerint.

Nincs semmi baj, de vannak vakvéletlenek.
 Nálunk például, éppen szombaton, villám
 Csapott nagyobbik zsinagógájukba,
 Gyorsan kigyúlt, kiégett teljesen,
 S a házaikra is átterjengett a tűzvész –
 Hiába is futottunk, gyúltunk oltani,
 Sokan bentégtek, megfulladtak égre

Süvöltő füstben, lángnyelvek között
Pusztultak el, s leroskadt rettegésben,
Veszett tömegben típródtak halálra –
Mi megpróbáltunk keresztényi módra
A vérző sárba hulltakon hamar segíteni –
Elhúztuk, vontuk, elvonszoltuk őket
Az utcákon keresztül, ám sehogy se
Ment, mert fogás sem esett ezeken
A rúgkapáló, ronggyá sült zsidókon –
Mind tovamásztak, elmenekültek
Békés városkánk környékéről is! Csak mi,
Csak mi maradtunk itthon, Kallinikoszban.

Mi mást tehettünk volna? Mindhiába
Próbálkoztunk, rohantunk menteni –
Vaksors csapásán mit sem ér segítség
Kallinikoszban... Persze a császár
Ismét csak minket tett felelőssé –
Törvény nevében, jog szerint,
Mint mindig, még hogy épp mi fizessünk
kártérítést neked, s mi építsük föl újra
Kallinikoszban a tespedt templomukat majd –
Még hogy mi adjunk pénzt, és pont ezeknek,
Kiket mentettünk, erőnket sem kímélve,
Kártérítést egy kósza villámlás okán?

Egy véletlen gyúlt, téveteg
Villámcsapás és tűz miatt,
Törvény nevében, jog szerint
Szentéletű püspök urunkat, szegényesen
Tengődő gyülekezetünket erre kötelezte
Volna szigorral, igaztalanul a császár,
Csakhogy Ambrosius, Mediolanum püspöke
Megfedtte érte, és nyilvánosan
Megtiltotta neki, a nagy Theodosiusnak –
Szentmise közben, hirtelen megszakította
Az eucharisztikus szertartást, s nem volt hajlandó
Folytatni sem addig, amíg ott, helyben a császár
Vissza nem vonja téves kártérítési rendeletét –
Megmakacsolta magát, s végül csak kicsikarta
A térdre hulló, bölcs Theodosiusból,
Hogy Kallinikosz buzgó keresztényeit pénzbírsággal
Se sújtsa, mert egy keresztény uralkodó hatalmas
Bűnt követ el, ha holmi zsidók s az egész zsidóság
Szégyentelen, mohón sürgő diadalmát
Segíti az üdvözítő anyaszentegyházon.

Nincs semmi baj, nyugodtan élhetünk tovább –
Törvény nevében, jog szerint, s villám se sújt
Le ránk, se városunkra, ha jól fohászkodunk.
Mi béketűrő nép vagyunk – Kallinikoszban

Élünk, halunk, s hozzánk hasonló sincs sehol,
Istennek hála, megvagyunk Kallinikoszban –
Igazhívők, megbízhatók bármely korban, minden időkben.

James Portland Mortimer költeménye – angolból fordítottam. Ez is Archibald Blacksmith küldeményéből való. Kallinikosz, latinul Callinicum, híres keresztény város volt Mezopotámia peremén, mai nevén: Al-Raqqah, tudtommal éppen Szíriában. A felidézett események Kr. u. 388-ban, a kallinikoszi zsidóüldözések idején, illetve később, 389-ben történtek az akkori Milánóban – Theodosius császár (minden jobb belátása ellenére) kénytelen volt meghátrálni Szent Ambrus akarata előtt, a püspököknek sikerült így kizsarolni belőle a kártérítési rendelet végső visszavonását. Csak erről, csak ennyiről szól (eléggé száraz modorban) ez a hosszú vers is – bevezettem Marosvásárhelyt, 1927. december 7-én, Ambrus napjának délutánján, miközben erős torokfájás gyötört.

Lábjegyzet Lázár René Sándor verseihez

■ **Lázár René Sándor** 1859. szeptember 17-én született Kolozsvárott. 1890-től már főleg Marosvásárhelyen élt – Marossárpatakon hunyt el 1929 októberében. Költői műveinek és írott hagyatékának méltó felfedezése még hosszú ideig váratott magára. Verseinek legelső (bár elenyésző) része csak 1992 augusztusában került elő a marosvásárhelyi Molter-hagyatékából, aztán később mind kisebb és nagyobb adagokban, de szinte véletlenszerűen, a Teleki Téka titkosított állományából, illetőleg a költő özvegyének, Vajdaréthy Júliának hosszan lappangó hagyatékából, továbbá más, korabeli (részben családi, részben baráti) hagyatékokból is. Igen terjedelmes, bár eléggé szétszórt lírai életműről lévén szó, még a Lázár-versek és verstördelékek, változatok meg másolatok, átírások és fordítások vagy a prózai fragmentumok számát tekintve sem bocsátkozhatunk elhamarkodott számításokba, sem előzetes mérlegelésekbe, mert a már-már egésznek mutatkozó szövegtömeg még újabb meglepetéseket is tarthat – földolgozása roppant időigényes, hosszú évekre rúghat, ám kétségtelenül folyamatban van. (Közzéteszi: Kovács András Ferenc.)

